

[Aksel Larsen.]

straks begære sin afsked og har altså ikke ret til at udskrive nyvalg. Vi foreslår, at en sådan bestemmelse indføres i grundloven — det er ændringsforslag nr. 3 —, og jeg anbefaler meget, at man stemmer derfor. Så kommer parlamentarismen ind i Danmarks grundlov, den er der ikke i flertalspartiernes affattelse.

Må jeg iøvrigt have lov til at sige om grundlovsforslagets § 15, hvor der står, som jeg allerede har citeret, at hvis rigsdagen udtaler sin mistillid til statsministeren, skal denne begære ministeriets afsked, medmindre nyvalg udskrives: man kan diskutere, om dette egentlig er helt rigtigt, om statsministeren ubetinget skal have denne ret, men det er man nu blevet enig om, og jeg skal ikke gøre ophævelser.

Så mangler der imidlertid en bestemmelse om, hvornår nyvalg skal udskrives. Jeg kan ikke forstå, at man hverken i kommissionen eller i udvalget har villet ofre så meget som et eneste minut på at tænke over vort forslag om, at der skulle sættes en frist på maksimum 30 dage, indenfor hvilken nyvalg skal foregå. Det kan da ikke være sådan, at en statsminister får et mistillidsvotum og så siger: jeg agter at udskrive nyvalg, men hvornår, det bestemmer han. Der må da sættes en grænse. Derfor har vi i ændringsforslag nr. 4 foreslået, at der indføres efter „udskrives“ ordene: „til afholdelse senest 30 dage efter“. Jeg anbefaler det høje folketing at stemme herfor.

Nu er vor grundlov opbygget noget usystematisk, den er opbygget efter skemaet fra 1849, og man har ikke villet foretage en modernisering af dens opbygning, sådan som vi fandt det nødvendigt. Derfor, hvis jeg skal holde mig til paragraffernes nummerorden, bliver der ikke så meget system i min fremstilling, men jeg holder mig til nummerordenen for at gøre det lettere for de ærede medlemmer at følge med.

Vi kommer til udenrigsparagrafferne — §§ 19 og 20.

I § 19, stk. 2, står der: „Bortset fra forsvar mod væbnet angreb på riget eller danske styrker kan kongen“ — det skal naturligvis forstås som regeringen — „ikke uden rigsdagens samtykke anvende militære magtmidler mod nogen fremmed stat“.

Jeg er meget betænkelig ved denne formulering, fordi nu har man jo fastslået, hvor

stort riget er. Der er meget langt fra den ene udkant af riget oppe ved Thule og til den anden udkant af riget ved Bornholm, og man kunne være betænkelig ved denne formulering: „væbnet angreb på riget“, fordi den kan misbruges af en regering til, at den ikke iværksætter konkret forsvar mod det konkrete angreb, men uden rigsdagens samtykke indleder ganske andre militærforanstaltninger. Jeg er imidlertid kommet til det resultat, at når der står i bemærkningerne fra kommissionen til § 19 — som vi heldigvis har fået optrykt i betænkningen, efter at det beklageligvis var forsømt fra statsministeriets side at optrykke dem som bemærkninger til grundlovsforslaget ved dets fremsættelse her i tinget —, at dette kun kan forstås og kun må forstås sådan, at regeringens fuldmagt indskrænker sig til at iværksætte konkrete forsvarsforanstaltninger mod det konkrete angreb, så kan formuleringen alligevel passere.

Derimod kan den formulering ikke passere, at regeringen kan anvende militære magtmidler ved angreb på danske styrker. Det kan ikke gå af hensyn til, at danske styrker er og vel desværre også i fremtiden vil blive placeret udenfor dansk territorium, ikke som selvstændige enheder, men formentlig i mange tilfælde som små dele af større enheder under fremmed kommando. I øjeblikket står danske styrker i Holsten. Ingen kan garantere for, at vi ikke i løbet af et år har danske styrker i Sydfrankrig eller Italien eller ved Triest — eller hvor ved jeg —, det afhænger af den atlantiske overkommando og af den følgagtighed, regeringen og rigsdagsflertallet vil vise overfor den atlantiske overkommandos såkaldte henstillinger. Man må erkende, at det er meget betænkeligt, at placering af danske styrker i udlandet under fremmed kommando skal kunne give regeringen fuldmagt til uden at spørge rigsdagen at bringe Danmark i krig.

Hertil kommer noget andet. Vi har i øjeblikket en forholdsordre, som siger, at danske militærenheder, når de bliver angrebet, ubetinget skal skyde igen, også selvom krigstilstand ikke er de pågældende chefer bekendt. Rækkevidden af denne forholdsordre blev først fuldkommen klar, da den såkaldte storadmiral Qvistgaard gennem Ritzaus Bureau udsendte en bombastisk meddelelse om, at danske militærflyvere i henhold til denne forholdsordre havde ordre